

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 85 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Deconstructivisme

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De architect heeft het oorspronkelijke huis 'ingepakt' met deels transparante materialen en met losse 'wanden' met glaspertijen, waardoor je het oude huis nog steeds kunt waarnemen.
- Hij plaatste een nieuwe voorgevel voor het huis (afbeelding 1). Die gevel is onderbroken, waardoor het hogere deel van de oorspronkelijke gevel goed te zien blijft.
- Hij maakte een overkapping tussen de nieuwe voorgevel en het huis. Dit deel is van gaas (net als een deel van de nieuwe voorgevel) en dus transparant, waardoor het oude huis nog steeds te zien is.
- Op de hoek (afbeelding 2) gaat de nieuwe gevel over in een glazen hoekblok. Door het glas is het oorspronkelijke huis zichtbaar.
- Aan de zijgevel (afbeelding 3 en 4) is een schuine serre / glazen blok geplaatst tussen het huis en de schutting / nieuwe zijgevel. Door het glas blijft het oude huis te zien (en het steekt er nog zichtbaar bovenuit).

per juist antwoord

1

Opmerking

Als alleen de ingreep is genoemd geen scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

2 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- (kenmerk) Het huis lijkt onaf, door een 'provisorisch' aandoende vormgeving (bijvoorbeeld een stapel slordige platen/tegels als trap naar de voordeur) of door in het zicht gebleven constructieonderdelen.
(uitleg) Daardoor gaat het in tegen de netheid/keurigheid van de gemiddelde Amerikaanse wijk en/of doorbreekt het de regelmaat/structuur van de wijk.
- (kenmerk) Het lijkt opgebouwd uit schroot en rommel: ruw bouw materiaal dat meestal tijdelijk of op bouwplaatsen gebruikt wordt (gaas, golfplaat, onbewerkt hout).
(uitleg) Daardoor doet het goedkoop aan, wat afbreuk doet aan de (keurige) status van de buurt (waardoor gevreesd kan worden dat de huizenprijzen dalen).
- (kenmerk) Het huis is onherkenbaar vervormd en/of niet-functioneel uitgebouwd en
(uitleg) spot op die manier met de traditie van de lokale architectuur of met het type huizen/architectuur dat men gewend was.

per juist antwoord

1

Opmerking

Als alleen een kenmerk of alleen de uitleg is gegeven, geen scorepunt toekennen.

3 maximumscore 3

Deconstructivisme wordt gekenmerkt door gebouwen die (drie van de volgende):

- samengesteld lijken te zijn uit losse, ongerelateerde onderdelen zonder duidelijke structuur of visuele logica.
- chaotisch en/of gefragmenteerd aandoen, alsof ze ontploft of neergestort zijn.
- schijnbaar instabiel zijn, met onlogische verbindingen en/of spottend met de zwaartekracht, zoals hier de gekantelde glazen kubus (zonder constructieve logica).
- tijdelijke constructies lijken, die provisorisch/snel in elkaar gezet zijn.
- vaak bestaan uit een combinatie van ongebruikelijke materialen.

per juist kenmerk

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

twee van de volgende:

- snijden: Er zijn gleuven/naden in het karton gesneden / geritst, waardoor een 2D-plaat scherp omgevouwen kan worden, zodat hoeken ontstaan en daarmee een 3D-vorm of driedimensionale objecten.
- buigen: Het (2D-) karton wordt gebogen, waardoor holle en bolle vormen ontstaan die driedimensionaal zijn.
- lijmen / assembleren: De (3D-) vormen zijn in en/of tegen elkaar (geschoven en) gelijmd of geassembleerd tot een sculpturaal object.

per juist antwoord

1

5 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het uitgangspunt van geometrie en/of strakke, rechte kubusvormen wordt overtreden: hier zijn de vormen organisch/plastisch/gebogen.
- Het uitgangspunt 'form follows function' is losgelaten: de gebogen vormen zijn vooral sculpturaal en/of decoratief en hebben geen gebruiksfunctie (en ook de kleuren zijn uitsluitend decoratief).
- Het uitgangspunt van transparantie of van 'licht, lucht (en ruimte)' is losgelaten: het gebouw bestaat uit overwegend gesloten vormen (die zwaar aandoen).
- Het uitgangspunt van een overzichtelijke constructie geldt hier niet: van de buitenkant krijg je geen indruk van de structuur van het interieur.
- Het uitgangspunt van een (visueel) logische structuur of (asymmetrisch) evenwicht wordt overtreden: hier lijkt de structuur instabiel of wankel, met 'omgevallen' of 'liggende' volumes.

per juist antwoord

1

6 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- De glooiende, golvende vormen passen goed bij wat er in het gebouw gebeurt; ze kunnen worden opgevat als een dynamische/esthetische verbeelding van muziek.
- De glanzend zilveren (en goudgele) kleur in combinatie met de plastische vormen die het licht opvangen, geven een juweelachtige, luxe, rijke uitstraling, wat goed past bij een 'cultuurtempel'.
- Het gebouw valt op als een fantasievol/dynamisch/expressief element tussen de omringende strakke (modernistische) en/of eenvormige, zakelijke hoogbouw.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het zijn nagenoeg kant en klare ruimtes (waaraan je weinig hoeft te doen, behalve water, gas en licht, wc, afvoer aanbrengen), dus een woning is snel klaar en/of het is daarom een relatief goedkope manier van bouwen.
- Containers zijn stapelbaar, dus er kunnen verdiepingen gemaakt worden (waardoor efficiënt gebruik wordt gemaakt van het bouwoppervlak).
- Ze zijn sterk (en waterdicht).
- In de wanden kunnen gaten gezaagd worden, zodat ramen mogelijk zijn.

per juist antwoord

1

8 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Zulke tegendraadse architectuur en/of design is duurzaam vanwege hergebruik/recycling en aan duurzaamheid wordt steeds meer belang gehecht.
- Industriële vormen willen niet behagen en/of zijn niet 'gelikt', maar symboliseren iets ruws of eerlijks of elementairs, wat belangrijk of spannend wordt gevonden in tijden waarin alles geregeld lijkt te zijn.
- Dit soort architectuur of design is relatief goedkoop, wat in tijden van economische crisis aantrekkelijk is.

per juist antwoord

1

Monsters

9 maximumscore 3

Het beeld is afschrikwekkend door (drie van de volgende):

- de verhouding in grootte: de mens is nietig vergeleken bij de grote draak.
- de vele scherpe tanden in de bek van de draak.
- het hoofd dat al voor een deel in de muil van de draak verdwijnt.
- de naaktheid waardoor het figuurtje extra kwetsbaar lijkt.
- de tong uit de mond van de figuur, alsof hij stikt.
- de klauwen van de draak die de figuur stevig in de greep houden.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 4

- (probleem) Het kapiteel moest aan de onderkant aansluiten op de ronde vorm van de zuil en van boven aan de (grotere) vierkante vorm van de dekplaat (en toch een 'logisch' beeld vormen) 1
- De beeldhouwer loste dat op door (een van de volgende): 1
 - de extra ruimte (de uitstekende hoek van de dekplaat) te gebruiken voor de kop van de draak met zijn opengesperde muil (waardoor de voorstelling van onderaf goed te zien is).
 - de hoek van de dekplaat door te laten lopen in de kop / neus van de draak.
- (probleem) De voorstelling moest voor de beschouwer van verschillende kanten goed herkenbaar zijn en/of van onderaf goed herkenbaar zijn (op een hoge zuil in een donker gebouw) 1
- De beeldhouwer loste dat op door (een van de volgende): 1
 - de draak frontaal op de hoek van het kapiteel te plaatsen en hem aan beide kanten 'opzij te klappen', waardoor in vooraanzicht een monster met twee staarten en vier vleugels ontstaat en de twee zijaanzichten een draak in profiel tonen.
 - grote vormen en sprekende details / sterke lijnen te gebruiken (nog versterkt door de kleur) en/of door de kop van de draak naar voren te laten steken ten opzichte van (het lichaam van) het mensfiguurtje.

11 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het reliëf is relatief vlak.
- Delen zijn lineair en/of schematisch (bijvoorbeeld de vleugels) en/of bevatten decoratieve elementen.
- Het geheel is levendig / expressief (bijvoorbeeld de kop van de draak).
- (proporties) De figuur heeft een relatief groot hoofd en/of grote handen.

per juist antwoord 1

12 maximumscore 2

- De waterspuwer moet zowel aan de achterkant als aan de voorkant een opening hebben, zodat het regenwater (vanuit de goot) via een holle pijp (die schuin afloopt) door zijn bek naar beneden kan lopen 1
- Het beeld moet ver uitsteken buiten de muur zodat het water van de muren wordt weggehouden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het beeld is bijna vrijstaand en/of driedimensionaal en/of plastisch (het kapiteel op afbeelding 10 is een relatief vlak reliëf), wat pas in de gotiek gaandeweg gebruikelijk werd.
- Het monster is 'realistischer' weergegeven, met spieren en pezen en/of naar zijn keel grijpend, zodat het lijkt of hij het regenwater echt uitbraakt (het kapiteel is nog gestileerd of decoratief).
- Er is meer actie/beweging gesuggereerd, een 'momentopname' waarbij het monster naar zijn keel grijpt (het kapiteel is nog vrij statisch en/of de actie lijkt 'bevroren').

per juist antwoord

1

14 maximumscore 2

twee van de volgende:

- **De mensheid die de draak/duivel aanbidt** wordt gesymboliseerd door drie (neutrale) figuren die aan de voet van de draak (nadrukkelijk) voor hem buigen.
- **Het zevenkoppige beest dat uit de zee oprijst** staat met zijn achterpoten nog in een blauw/groene rechthoek met vissen, die de zee voorstelt (en houdt de voorpoten al boven het 'land').
- **De machtsoverdracht** is verbeeld door de kop van de draak (met open bek) te plaatsen tegenover de grootste kop van het zeebeest (waardoor ze elkaar in de ogen kijken).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

15 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (kleur) De verschillende kleuren (blauw/groen, donkerblauw en geel) zijn evenwichtig verspreid over het hele vlak en/of worden herhaald: het donkerblauw van het zeebeest komt bijvoorbeeld terug in een van de mensfiguren en/of de kleur van de zee in de draak/slang en/of het geel van twee mensfiguren in de kop van de draak/slang (en de rode achtergrond bindt alle losse onderdelen).
- (vlakverdeling) De verschillende elementen zijn gegroepeerd in zee + zeebeest en draak + mensen: beide nemen ongeveer evenveel ruimte in beslag, of: de draak/slang vult met zijn gekrulde, lange staart de rechterhelft van het vlak en vormt zo een tegenwicht tegen de relatief volle linkerkant en/of de verschillende onderdelen raken de randen van het vlak, bijvoorbeeld het vlak van de zee, de hoorns van het zeebeest en/of het voetje van het mensfiguurtje rechtsonder, waardoor ze 'vastgezet' zijn in het kader.
- (richting) In het midden werkt het rechthoekige vlak (dat de zee voorstelt) stabiliserend doordat het de vissen inkadert (veel vormen in verschillende richtingen binnen een horizontaal-verticaal kader) en/of doordat het zeebeest bij dit blok wordt betrokken, waardoor het een stabiele basis krijgt binnen het geheel (als tegenhanger van de sierlijk gekrulde en schuingeplaatste slang).

per juist antwoord

1

16 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De mensheid is hier weergegeven door meer mensen: oudere en jongere mannen (en een vrouw) met verschillende kleding en/of van verschillende rassen.
- De mensen praten met elkaar en/of er is sprake van interactie.
- De overdracht van de macht wordt letterlijk getoond door de draak die zijn (gekroonde) staf aan het beest uit de zee geeft.
- Er is een natuurlijke omgeving te zien met plantachtige vormen.
- Het zevenkoppige beest uit de zee (rechts) heeft een (gedetailleerd weergegeven) vacht (en de draak links heeft schubben).
- De draak (links) heeft ook zeven koppen (en nog een kop aan de staart), of: beide monsters zijn zevenkoppig.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- (ruimte) Er is een vloer/bodem aangegeven waarop de scène zich afspeelt, maar er is geen landschap: achter de figuren lijkt de wereld op te houden.
- (ruimtesuggestie) Er wordt enige diepte gesuggereerd door overlapping en/of doordat de mensfiguren (zonder tussenruimte) boven elkaar gestapeld zijn, maar de ruimtewerking is nog gering (de figuren zijn op elkaar gepropt, zonder eigen ruimte om zich heen).
- (proporties) De figuren zijn lang/slank/elegant en/of met verfijnde details weergegeven (bijvoorbeeld in de handen en gezichten).
- (verhoudingen) Johannes is (als verteller) belangrijk en daarom veel groter weergegeven dan de anderen.
- Er is al enige aandacht voor anatomie, maar de lichamen zijn bedekt met gewaden met veel plooien, of: er is veel aandacht voor een plastische / enigszins natuurlijk ogende plooi in de gewaden.
- De natuur is met aandacht weergegeven, maar nog enigszins schematisch en/of decoratief en/of scherp omlijnd, zoals de verschillende planten en bladeren in voor- en achtergrond.

per juist antwoord

1

Opmerking

Als het gotische lettertype onder de miniatuur als antwoord is gegeven, geen scorepunt toekennen.

18 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Armen, staarten en vleugels draaien in alle richtingen, waardoor een grote, ronde, kolkende beweging (vanuit het midden, de borst van het monster) over het hele vlak ontstaat (versterkt door de ronding bovenin).

19 maximumscore 2

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Middeleeuwse manuscripten zijn met de hand geschreven / gekalligrafeerd (door monniken) en met miniaturen verlucht (en elk boek was een unicum): dit is tijdrovend en deze boeken zijn dan ook zeer kostbaar en bestemd voor kerken / kloosters of vorstelijke collecties, dus voor een select (geleerd of rijk) publiek 1
- Hedendaagse stripboeken worden (ook met de hand getekend, maar daarna) in grote oplages gedrukt / vermenigvuldigd: ze zijn dan ook bedoeld en/of bereikbaar voor een groot/breed publiek 1

Koninginnen

20 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De koningin staat in het midden van het schilderij (met links en rechts wat open ruimte).
- Haar hoofd wordt benadrukt doordat het de top vormt van een (centrale) driehoek (met de kleinere kinderen).
- Ze vormt het centrum van een boog/kring met de koning en de kroonprins, die iets meer op de voorgrond staan.

per juist antwoord

1

Opmerking

Als geantwoord is dat zij in het licht staat, geen scorepunt toekennen.

21 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Het is een scène in (een sobere, atelierachtige kamer van) het paleis waarbij de schilder (linksachter) bij een groot doek staat. Dat suggereert dat dit nog niet het staatsieportret is, maar dat er hier aan gewerkt wordt of dat wordt geposeerd voor de schilder.
- De figuren kijken verschillende kanten op, waardoor het lijkt of de groep nog niet helemaal geformeerd is.
- De figuren zijn duidelijk individuen: van verschillende leeftijd / lengte / omvang / uitdossing en/of met een eigen karakter, waardoor je ze als verschillende mensen ziet in plaats van als homogene groep.

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (compositie) De figuren zijn in (drie) groepjes geformeerd, wat levendiger is dan een rechte rij en/of ze hebben verschillende houdingen.
- (licht / stofuitdrukking) Er is veel schittering in sieraden / ordetekens / glinsterende gewaden te zien, of er is veel goud/zilver dat het licht vangt.
- (licht) Er is een opvallend/sterk lichtdonkercontrast, dat het spannend/dramatisch maakt.
- (kleur) Er is (relatief) veel variatie in kleur (contrasten en verzadiging).
- (techniek) De losse toets / penseelstreek maakt het levendig.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>23 maximumscore 2</p> <p>Antwoorden moeten de volgende strekkingen hebben (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – De personen zijn (niet geïdealiseerd maar) kennelijk zeer levensecht en herkenbaar geschilderd: dit houdt geen kritiek in, of: ze zijn menselijk weergegeven, maar ook met de vereiste waardigheid. – Aan het uiterlijk kun je niet aflezen of iemand goed of slecht is, dus de critici interpreteren het schilderij op een tendentieuze manier. – Goya zou met kritiek of een karikatuur zijn positie als hofschilder riskeren en/of het schilderij zou niet geaccepteerd zijn of zou zijn vernietigd. <p>per juist antwoord</p>		1
<p>24 maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er zijn duidelijke rimpels / verslachte huid / overhangende oogleden te zien, die haar ouderdom vrij 'ongenadig' benadrukken. – De gezichtsuitdrukking is stoïcijns of enigszins humeurig / stuurs, wat een confronterend effect heeft. – Het portret is (levensgroot / zo groot als een echt gezicht en) beeldvullend of een sterke close-up (de kroon is zelfs afgesneden): zo zie je iemand als je er heel dichtbij staat. – De grove schildertoets in haar gezicht (die contrasteert met de verfijning in de kroon) maakt het portret direct / rauw / schokkend (en legt de nadruk niet zozeer op het koninklijke, maar meer op de mens). <p>per juist antwoord</p>		1
<p>25 maximumscore 3</p> <p>Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het is expressionistisch vanwege de grove/heftige hanteringswijze en/of de pasteuze toets • Het is realistisch vanwege de ongeflatterde, rauwe weergave van de werkelijkheid • Het is 'neo' omdat (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – het realisme in de schilderkunst min of meer ophield na de Nieuwe Zakelijkheid / na 1945 op de achtergrond raakte ten gunste van de abstracte en conceptuele kunst (tot aan de pop art en het nouveau réalisme). Dus dit is een nieuw realisme. – dit (nieuwe) realisme een heel andere, rauwe vormgeving heeft gekregen (met een expressieve hanteringswijze). 		1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Ze staat in een zaal die relatief groot is: dat is te zien aan banken die ver naar achteren staan en/of aan het relatief grote vloeroppervlak.
- Ze staat alleen in een zaal die verder leeg is: daardoor ontstaat een zekere distantie.
- Er is (de suggestie van) een historische wandschildering te zien (met steigerende paarden), waaruit je kunt opmaken dat het een paleisachtige omgeving is.

per juist antwoord

1

27 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De afsnijding: ze staat niet van top tot teen in beeld, of: de bank op de achtergrond is afgesneden (evenals de wandschildering).
- (compositie) Er is vrij veel overbodige ruimte (wat bij een geposeerd portret niet zo zou zijn).
- Het vluchtige/beweeglijke van haar gezichtsuitdrukking en/of handen: iemand die poseert zou haar mond gesloten houden en/of haar handen lijken in een beweging gestold.

per juist antwoord

1

28 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende tegenstellingen):

- De opvatting dat een koninklijk portret statig / indrukwekkend moet zijn en dat een hoogstaand/gerespecteerd persoon niet oud, bleek of kwetsbaar mag worden afgebeeld, tegenover de opvatting dat een goed portret juist de ware mens moet laten zien: de koningin is door het leven en haar ambt en plichten getekend en aangrijpend weergegeven als een echt mens, in plaats van een (formeel) symbool.
- De opvatting dat een schilderij in de eerste plaats 'mooi' moet zijn tegenover de opvatting dat een kunstwerk realistisch of expressief of waarachtig moet zijn en dat (academische of oppervlakkige) schoonheid daaraan ondergeschikt is.
- De opvatting dat een schilderij 'mooi' moet zijn tegenover de opvatting dat een kunstwerk goed of indrukwekkend kan zijn zonder per se een mooie voorstelling te hebben.

Kunst van afval

29 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- (1) Een happening is een (spontaan maar toch gepland, meestal eenmalig) optreden, vaak in de openbare ruimte, waarbij het publiek mee mag doen (waardoor de grens tussen kunstwerk en publiek verdwijnt). De term is hier dus niet van toepassing 1

- (2) Een performance is een kunstwerk waarbij een (van tevoren bedacht) fysiek / theaterachtig optreden van de (beeldend) kunstenaar (in een encensering) centraal staat. De term is hier dus niet van toepassing 1

Opmerking

Als uit het antwoord blijkt dat er vanuit wordt gegaan dat de schoonmaakster door de kunstenaar is ingezet, dan kan de term performance, mits juist omschreven, wél van toepassing zijn.

- (3) Een installatie is een (term uit de jaren zeventig voor een) assemblage of environment/omgeving die speciaal voor een bepaalde tentoonstelling wordt gemaakt. Deze term is hier wel van toepassing 1

30 maximumscore 3

De vitrine bevat materiaal dat (drie van de volgende):

- gebruikt is (dus geen functie meer heeft): een deksel van een blik of een toegangskaartje.
- verfrommeld is (om weg te gooien): verpakkingsmateriaal als plastic, papier, (rib)karton.
- beschadigd/gescheurd is: papieren/briefjes/rieten matje.
- (half) vergaan is: touwtjes/stro.
- vuil / opgeveegd en/of oud is: alles heeft een oude /onfrisse / bruinachtige kleur gekregen.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
<p>31 maximumscore 2</p> <p>Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het afval wordt geordend: van een ongeorganiseerde hoop losse dingen maakt hij een strak (clean) blok (met een zekere mate van compositie). – Het afval wordt geconserveerd: de kist is afgesloten dus de inhoud blijft intact (en krijgt de waarde van documentatie). – Het afval wordt als bezienswaardig gepresenteerd: de inhoud van de bak kan van alle kanten gedetailleerd bekeken worden (in een galerie of museum). <p>per juist antwoord</p>		1
<p>32 maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tijd: Er is een moment vastgelegd (zoals die na een maaltijd is ontstaan) en daarmee is de tijd stilgezet en/of een gebeurtenis tot herinnering geworden • vergankelijkheid: De maaltijd en het samenzijn zijn voorbij, iedereen is weg, alleen de restanten blijven over: de voedselresten en peuken worden in de loop van de tijd steeds grauwer en viezer (dus die vergaan bijna letterlijk) 		1 1
<p>33 maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dada maakte de alledaagse werkelijkheid tot kunst en/of maakte gebruik van readymades of 'objets trouvés'; Arman en Spoerri doen iets vergelijkbaars. – Net als bij dada zijn materiaal en werkwijze bij deze kunstenaars tegendraads en experimenteel en/of is of lijkt vakmanschap onbelangrijk. – Het werk heeft net als bij dada een anarchistisch of provocerend karakter of daagt het publiek uit: afval en resten worden gepresenteerd als iets moois/als schoonheid (en tot kunst verklaard). – Het verzamelen/ordenen/presenteren van rommel in een kunstcontext werkt dadaïstisch vervreemdend of zet aan tot het zoeken naar betekenis. – Het toeval, waar ook bij dada gebruik van werd gemaakt, speelt een belangrijke rol in het werk. <p>per juist antwoord</p>		1

Vraag	Antwoord	Scores
34	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Amerikaanse popart gebruikt vooral de beeldtaal van de reclame en de bijbehorende esthetiek, waarmee de consumptiemaatschappij in zekere zin verheerlijkt / veresthetiseerd wordt • Het <i>nouveau réalisme</i> toont ook de keerzijde van de massaconsumptie door 'lelijke', 'vervallen' of 'gebruikte' zaken te laten zien en levert hiermee in zekere zin kritiek op deze cultuur 	<p>1</p> <p>1</p>
35	<p>maximumscore 2</p> <p>Er was verzet tegen (twee van de volgende):</p> <ul style="list-style-type: none"> – de abstracte kunst die destijds dominant was of het abstract expressionisme, waarin de visuele werkelijkheid geen rol speelde (l'art pour l'art) en/of waarin persoonlijke emotie de motor vormde. – de hoge prijzen van kunst of het vercommercialiseren van kunst. – de academische regels die voorschrijven wat schoonheid is en/of het idee dat kunst moet behagen. – de kunstelite van galeriehouders / conservatoren die bepalen wat wel of geen kunst is. – onbegrijpelijke of moeilijke kunst, die alleen door een intellectuele kunstelite wordt begrepen. 	
	per juist antwoord	1
36	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De losse beelden zijn samengevoegd en aan elkaar geplakt (met purschuim). – Ze zijn op (rechthoekige) aaneengeschakelde bodemplaten gezet. – Ze zijn in één kleur gespoten. 	
	per juist antwoord	1
37	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Objecten worden gelijmd en/of gefixeerd. – Het werk wordt mede door 'buitenstaanders' gemaakt. – Toeval speelt een grote rol in de werken van beiden. – Objecten die geen kunst zijn, worden tot kunst verheven. 	
	per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

38 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Kunst kan heel goed contrasteren met de omgeving (of wil/moet juist opvallen) dus dat is geen geldig argument om het beeld af te keuren.
- Kunst hoeft niet (meer) aan academische normen te voldoen om waarde te hebben: schoonheid is geen maatstaf meer en/of kunst die opzettelijk niet 'mooi' is en/of niet wil behagen, roept juist meer op of slaat beter aan.
- Een beeld dat rauw/onaf/provocerend is, past goed bij de gebruikers van het beeld: de scholieren, die er dan ook op mogen zitten, klimmen, hangen.
- Een kunstwerk dat onder meer door de leerlingen zelf tot stand is gekomen is per definitie geschikt voor het schoolplein en/of maakt de leerlingen meer bereid zich voor kunst te interesseren.

per juist antwoord

1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 1 juni naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

- afbeelding 1 Bradbury, Dominique, Maisons de reference, 2009
- afbeelding 2 Frank Gehry Architect, catalogus Guggenheimmuseum, 2001
- afbeelding 3 foto Craig Scott, Gehry House, Santa Monica California
- afbeelding 4 <http://architecture.about.com/od/greatbuildings/ig/Buildings-by-Frank-Gehry/Gehry-House.htm> september 2015
- afbeelding 5, 6 Frank Gehry Architect, catalogus Guggenheimmuseum, 2001
- afbeelding 7, 8, 9 <http://www.homedsgn.com/2011/05/07/shipping-container-house-in-el-tiemblo-by-james-mau-arquitectura-and-infiniski/> september 2015
- afbeelding 10 Toman, R., Die Kunst der Romanik, Keulen 1996
- afbeelding 11 Kunstschrift Fabeldieren, maart/april 2002, Openbaar kunstbezit, Zwolle 2002
- afbeelding 12 Los Beatos, catalogus Europalia, Madrid 1985
- afbeelding 13, 14 <http://library.nd.edu/medieval/facsimiles/apocalypse/douce/48E.html> september 2015
- afbeelding 15 Marcel Ruijters, Inferno, Amsterdam 2008
- afbeelding 16 https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_IV_of_Spain_and_His_Family september 2015
- afbeelding 17 <http://www.scmp.com/lifestyle/arts-culture/article/1049393/new-portrait-queen-elizabeth-ii-unveiled> geraadpleegd maart 2014
- afbeelding 18 https://thebleedingtomato.files.wordpress.com/2012/10/luc_tuymans_hm.jpg september 2015
- afbeelding 19 <http://museumpublicity.com/2011/02/16/museum-tinguely-opens-survey-of-work-by-arman/> september 2015
- afbeelding 20 <http://acrossthebored.com/2013/01/25/f-is-for-friday-daniel-spoerri/> september 2015
- afbeelding 21-23 http://www.stroom.nl/nl/kor/project.php?pr_id=4200013 september 2015
- figuur 1 http://www.greatbuildings.com/buildings/Gehry_House.html september 2015
- figuur 2 <https://decorrespondent.nl/2423/Amerikas-grootste-problemen-beginnen-en-eindigen-in-deze-buitenwijken/258323567953-fd2a33a9> september 2015
- figuur 3 <https://cgcookie.com/image/shipping-container-2/> september 2015
- figuur 4 <https://leenhuet.wordpress.com/2012/02/06/de-n-de/> september 2015
- figuur 5 <http://historiek.net/kunstenaar-lucian-freud-88-overleden/12191/> september 2015
- figuur 6 <http://www.studyblue.com/notes/note/n/identifications-week-3-and-on/deck/6320290> geraadpleegd maart 2014
- figuur 7 http://www.armanstudio.com/fernandez-arman-hommage_a_france_raysse-257-3-58-eng.html september 2015
- figuur 8 http://annagroot.punt.nl/?pagefor=content_10&pagenr=9 geraadpleegd maart 2014
- figuur 9 http://www.stroom.nl/nl/kor/project.php?pr_id=4200013 september 2015

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.